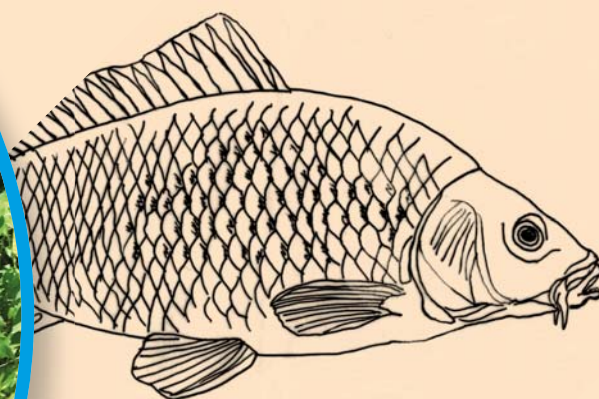

VÝPRAVA K SEČSKÉ PŘEHRADĚ

Pojďte s námi!

POZNÁVÁNÍ JE
DOBRODRUŽSTVÍ!

7-12 let

3 km

“

**Kdo jako první začal
chovat kapry?**

**Jaký je rozdíl mezi
rybníkem
a přehradou?**

**Znáte koloběh vody
v přírodě?**

”

Stáhněte si brožuru
a interaktivní mapu
za použití QR kódu!

Tato výprava je ideální v teplých letních měsících, kdy je možné spojit ji s koupáním a dalšími vodními atrakcemi (třeba vyjížděnou na šlapadlech). Projdeme se na ní podél pláží Sečské přehrady až na její hráz a zpět. Cestou si budeme vyprávět o vodě v krajině, zkusíme vodu zachytit všemi svými smysly, dovíme se mnoho o přehradě a zahrajeme si i nějaké hry.

Časový rozvrh a délka výpravy	Nástupní místo: 49.8428269N, 15.6475717E. Parkování naproti kempu Pláž na Seči Výlet i s povídáním a hrami je asi na 3 hod. 3 km v mírném terénu – na hráz a zpět
Informace k výpravě	Stezka volně přístupná WC možno v autokempu Seč Pláž v jeho provozním období: www.autokempsec.cz Občerstvení: v letní sezóně možno v autokempu Seč Pláž, U Wejku
Co s sebou	V letních měsících určitě plavky
Navíc	Půjčení paddleboardů, koloběžek – od května do září u občerstvení U Wejku: www.skifanatic.cz/u-wejku Půjčení šlapadel – od června do září v autokempu Seč Pláž: www.autokempsec.cz
Pohádky	Před výpravou nebo po ní si můžeme pustit krátkou animovanou Pohádku o vodě: www.asio.cz/cz/962.pohadka-o-vode
Orientační kalkulace dopravy	Autobusová doprava – autobus pro 42 osob (ceny jsou orientační) 48 Kč/km, 242 Kč/hodina čekání – lze objednat 14 dní předem u autodopravce, kontakt: Autokempink Konopáč, p. Starý 602 371 768
Aktuálnost informací	www.mestosec.cz

Náročnost výpravy

nízká

střední

těžká

MAPOVÝ PODKLAD

Odpočinkové místo

Zřícenina hradu Vildštejn

Technická památka dřevěné potrubí

Pěší turistická trasa

Autokemp Seč Pláž

Zřícenina hradu Oheb

Koupání, půjčovna šlapadel

Vodní sporty

Občerstvení U Wejku

POPIS TRASY: Výprava začíná na parkovišti naproti kempu Pláž, kde zaparkujeme. Odtud se vydáme přes kemp dolů k vodě. U vody zabočíme po cestě doleva a popojdeme ještě pár kroků. Podle počasí můžeme i sejít na pláž nebo se posadit u cesty na malém posezení.

1 ZASTAVENÍ – PLÁŽ U KEMPU

VYPRAVĚČ VYPRAVÍ: **Děti, znáte koloběh vody? Co to vlastně je koloběh vody?**

Voda na naší Zemi neubývá, ani nepřibývá. Je jí pořád stejné množství. Určitě víte, jak to s tím koloběhem je. Ze země vytéká pramínek, který se mění na potůček. A jak do něho přitékají další pramínky a malé potůčky, tak sílí a stává se z něho potok a pak řeka. A ty největší řeky se vlévají do moře. Ale to není konec.

Jak svítí sluníčko na naši zem, tak vodu ohřívá a ona se vypařuje. Viděli jste určitě doma, když se vaří voda na čaj, jak z ní uniká pára. A takhle podobně se vypařuje voda z moří, rybníků a jezer. Když pára vystoupí dost vysoko, kde je zima, tak se z ní udělá mrak plný vody a ta spadne na zem jako déšť nebo jako sníh (když je velká zima). Vsákne se do země a zase někde vytryskne na povrch jako pramínek.

Tohle je možná příliš lehká otázka:

Stojíme u jezera, přehrady nebo rybníka?

Samozřejmě u přehrady – Seč je přehrada.

Víte, jaký je rozdíl mezi jezerem, přehradou a rybníkem?

Jezera jsou přírodní. Ta nikdo nepostavil. Jezera vznikají, když se v přírodě v nějakém „dolíku“ rozlije voda a neodteče. Udělá se to jaksi „samo“.

Rybníky a přehrady postavili lidé. Nejdříve se začaly stavět rybníky.

Víte, proč se stavěly rybníky?

No ono to je trochu v názvu: ryb-ník. Ano, je to tak. Rybníky se budovaly, aby se v nich chovaly ryby. V Čechách vznikaly rybníky už ve 12. století. To je hodně dávno. Dokonce dříve, než se začaly stavět hrady a než vznikala první města. Tehdy existovaly jen vesnice a kláštery. Rybníky nejdříve stavěli na svých územích právě mniši z klášterů.

Co myslíte, proč se v kláštorech spotřebovalo hodně ryb?

Mniši totiž museli držet půst více než sto dní v roce. Půst se držel každý pátek, před Vánoce v adventu, od masopustu do Velikonoc (asi od února do dubna) a při mnoha dalších svátcích.

Víte, co je to půst?

Dnes když říkáme, že držíme půst, tak to znamená, že nic nejíme. Ale dokážete si představit, že byste třeba od února do dubna nic nejedli? To by nešlo, že? A proto bylo při půstu ve středověku zakázáno jíst hlavně maso.

Ale pozor! Ryby byly povolené. Proto se kapr stal velmi oblíbeným postním jídlem. Takže už je nám jasné, proč mniši budovali rybníky.

Půst se později netýkal jen mnichů, ale i obyčejných lidí. A půstů bylo tehdy opravdu hodně. Protože bylo těžké a zdlouhavé stát u potoka a nachytat tolik ryb, aby se z nich všichni najedli, začaly se budovaly rybníky. Tam se ryby chovaly, a to bylo a je jednodušší. Chov kaprů byl dodně výnosný a ti, kteří měli rybníky, z nich pěkně bohatli. Proto se začaly rybníky budovaly skoro u každého města nebo vesnice, aby bylo dost ryb.

Ví někdo, kde je u nás v Čechách nejvíce rybníků?

Je to v jižních Čechách, třeba okolo Třeboně. Ve středověku byla rozsáhlá soustava rybníků také okolo Pardubic, což je od Seče kousek. Ale vás určitě zajímá, kam se ty rybníky poděly, proč už jich tam teď tolik není. Je to tím, že lidí postupně začalo přibývat a potřebovali pro svoje děti a jejich děti mnohem více jídla. Aby měli jídlo, museli ho vypěstovat.

Kde se, děti, pěstuje jídlo?

Samozřejmě, na polích. Když máte pole plné obilí, vymlátíte zrna, umelete mouku a napečete chleba, placky, buchty, knedlíky, koláče a tak dále.

A proto se začaly rybníky postupně vysušovat a lidé z jejich úrodného dna udělali pole, aby na nich mohli pěstovat to, co bylo potřeba. Bylo to pro ně výhodnější.

POPIS TRASY: Popojdeme dále asi 300 m podél břehu. Po pravé straně můžeme břízový hájek. Za ním je pláž a posezení.

2 ZASTAVENÍ – PLÁŽ ZA BŘÍZKAMI

Rybníky se stavěly kvůli rybám. Věděli byste, proč se stavěly přehrady?

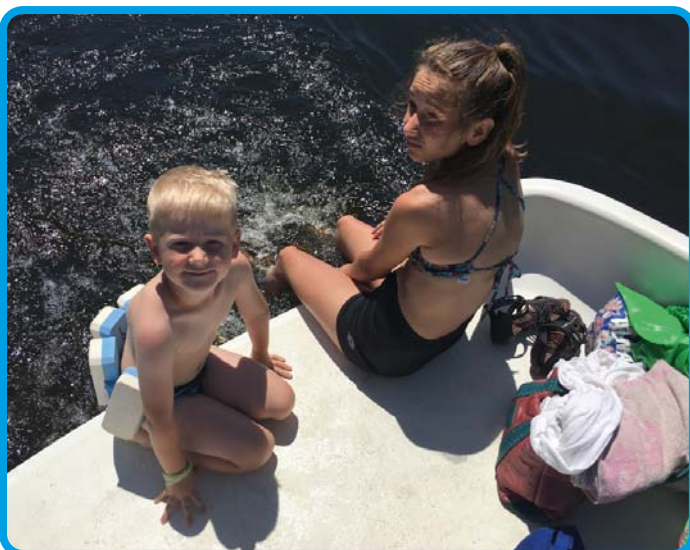
Přehrady se stavěly až mnohem, mnohem později, až ve 20. století. Lidem, kteří bydleli blízko u řeky, vadilo, že se často na jaře po roztání sněhu řeka rozvodnila a jim to zaplavilo domy. Tak přišel někdo s chytrým nápadem, že by se mohla postavit na řece hráz, ta by vodu zadržovala. Voda by se z ní pouštěla jen po „troškách“, a tím by k povodním nedocházelo. Některé přehrady navíc zásobují vesnice a města pitnou vodou a často slouží k odpočinku – koupání, jízdě na lodičkách, šlapadlech, surfování apod.

Rybníky byly a jsou většinou velmi mělké. Klidně by se vám mohlo stát, že i uprostřed rybníka dosáhnete na dno. Přehrady jsou naopak velmi hluboké. Hráz vidíme naproti sobě.

Když se postavila hráz, přehrada zatopila několik domů a mlýnů, které se nacházely u řeky. To bylo smutné, protože se z těch domů museli vystěhovat lidé, ale někdy to tak je. A od té doby hráz přehrady zadržela hodně vody, která by jinak zaplavila daleko více domů.

Jak vnímáme vodu? Vodu můžeme vnímat všemi smysly. Víte, jaké to jsou?

Sečská přehrada patří k těm starším, které byly postaveny ještě před 2. světovou válkou, v roce 1934. Postavená je na řece Chrudimce a má několik zajímavostí. Jednou z nich je ostrůvek ve tvaru srdce, který je zhruba uprostřed. Další nevhledností jsou dvě zříceniny hradů nedaleko od sebe. Zřícenina hradu Ohebu, která se tyčí nad přehradou, a pak zřícenina hradu Vildštejna, která je nad tunelem.

Pojďte všichni až úplně k vodní hladině. **Očima** můžeme vidět, jakou má barvu. Podívejte se na ni. Odráží barvu oblohy. Někdy je šedivá, někdy jiskří jako sluníčko na nebi, někdy je blankytně modrá.

Ušima slyšíme, jak voda povídá. Jiné to bude u malého potůčku, jiné to bude u rozbouřeného moře. Záleží na tom, jak silně fouká vítr. Podle toho voda šumí.

Vodu můžeme **ochutnat**. Tuto z přehrady raději ne, ale doma si naberte čistou vodu a dobře ji ochutnejte. I voda má svoji chuť. A měli bychom ji pít denně, aby naše tělo mohlo dobře fungovat. Potřebujeme ji na vylučování škodlivých látek z těla.

Do vody si můžeme **sáhnout**. V horském potůčku bude ledová a doma ve vaně horká. Vodu můžeme dát zmrznout a používat ji jako led na ochlazení v létě. Nebo můžeme vodu uvařit na čaj, který nás zahřeje.

A nakonec ji můžeme i **očichat**. Poznáme, když voda někde hodně dlouho stála a je zkažená. Poznáme i vodu z moře, když si k ní přičichneme. A když si půjdeme čichnout k vodě z přehrady, je cítit rybinou, protože je „živá“ a žijí v ní ryby.

POHYBOVÁ HRA: A teď jsme si hodně povídali, tak si něco zahrajeme.

Honička Mrazík

Určíte, kdo bude honit a bude tzv. Mrazík. Ostatní děti utíkají, koho se Mrazík dotkne, musí se zastavit a roztáhnout nohy. Zachránit a vrátit do hry ho může jiné dítě, které mu podleze pod nohama. Měníme „Mrazíky“, aby se všechny děti vystřídaly v tom, kdo honí a je honěný.

Popojdeme po cestě dále a budeme míjet občerstvení U Wejku. Na louce za ním, případně až v krytém posezení, si uděláme další zastávku.

3 ZASTAVENÍ – LOUKA ZA OBČERSTVENÍM U WEJKU

Co vás napadne, když se zeptám, na co potřebujeme vodu?

Určitě si dokážeme vzpomenout a vyjmenovat, na co všechno používáme vodu, k čemu všemu je nutná. Vzpomeňte si, když se ráno vzbudíte, jak ji využíváte už od rána. Určitě každý z vás vymyslí několik důležitých činností, u kterých to bez vody nejde.

Já vám jen připomenu, ať nezapomenete třeba na sáňkování, bruslení, lyžování a jiné zimní radovánky, protože i sníh a led jsou vodou.

Voda je pro náš život stejně důležitá jako kyslík. Bez vody člověk nedokáže žít déle než 4 dny. A není vůbec samozřejmé, že všichni lidé na naší planetě mají dost pitné vody. Nemyslím tím vodu na koupání, napouštění bazénů, mytí aut ... ale opravdu vodu na pití.

Na naší planetě je hodně znečištěné vody. Znečistili jsme ji, bohužel, my lidé. A pokud si vodu nezačneme chránit, může se stát, že časem nebude dost pitné vody pro všechny.

Jak můžeme vodu chránit?

Už jen tím, že všechny odpadky budeme vyhazovat do odpadkových košů a třídit je. Nesmíme je nechávat válet po zemi, protože takové odpadky často končí ve vodě. Také bychom neměli ničit žádný pramínek, udupávat ho, zacpávat. S vodou bychom měli šetřit. Uvědomovat si, že je vzácná. Třeba ji nenechat zbůhdarma téct z kohoutku, když si čistíme zuby. A neměli bychom lít do vody chemické látky, které vodu a život v ní zabíjejí.

Ono by se totiž také jednou mohlo stát, že se voda rozzlobí a pak se budeme divit my. Někdy jsou povodně a záplavy, jindy velká sucha, když dlouho neprší. Takové suché léto bylo v roce 2018. Bylo pořád horko, vysychaly prameny, potůčky, tráva byla žlutá a suchá už vprostřed léta a nebyla voda ve studních... To se všichni toužebně obraceli pohledem k nebi pohledem a vyhlíželi dešťové mraky – jen aby už zapršelo!

Bez vody by nežilo mnoho rostlin a živočichů. A to nejen těch, kteří žijí a rostou v rybníce, přehradě, řekách a potocích, ale i ve vlhkých místech kolem.

Jaké znáte vodní živočichy nebo i rostliny?

1. HRA – PANTOMIMA

Rozdělíme se na 3 skupiny. Jedna skupina předvádí, další dvě skupiny hádají. Ta skupina, která předvádí, odejde od ostatních a v tichu si vybere něco, co souvisí s vodou: nějakou věc, rostlinu, živočicha apod., a to bude předvádět. U pantomimy je důležité nevydávat žádný zvuk. Všichni musí vědět, co budou dělat. To, co se předvádí, by nemělo být ani moc lehké (ryba), ani moc těžké (vodní opar) aby to ostatní měli šanci uhodnout a nebylo to zase moc rychlé. Skupiny střídáme, dokud to všechny baví.

Po silnici půjdeme pár metrů k „obřím“ schodům, které jsou po levé straně silnice. Jít musíme opravdu velmi opatrně při kraji silnice. U schodů se zastavíme.

4 ZASTAVENÍ – PŘEPADOVÉ „SCHODY“

Tohle jsou přepadové „schody“. Po těch teče voda, když se přehrada hodně naplní a hrozilo by poškození hráze. Tady se můžeme podívat, jak jsou ty schody veliké. A opravdu se stává, že do přehrady teče tak hodně vody, že začne přetékat. V době, kdy se přehrada dostavěla, bylo tolik vody, že její proudy schody úplně vymlely a musely se stavět znovu.

Od schodů jdeme opět po silnici tunelem na hráz. Je nutná velká opatrnost, není zde chodník.

5 ZASTAVENÍ – HRÁZ PŘEHRADY

A jsme na hrázi Sečské přehrady. Tady se můžete podívat dolů, jak je hráz vysoká, postavená do oblouku ze žulových kvádrů. Uvědomte si, jakou masu vody hráz zadržuje. Představte si, že tam dole u dna leží velcí i dvoumetroví sumci! Sumec, to je opravdu velká ryba, která někdy slupne i kachnu. Jak takový sumec vypadá, vidíte na úvodní stránce, kde je zachycena dřevěná socha sumce.

Otočte se zpátky a podívejte se na skálu nad tunelem. Jsou tam vidět pozůstatky zdi z hradu Vildštejna. Hrad stával na strmém ostrohu nad řekou Chrudimkou, aby se k němu nepřátelé nemohli snadno dostat. Představte si, že skály, které dnes ční nad přehradou, vykukují jen z jedné třetiny. Když si představíme ještě dvakrát takovou vzdálenost směrem dolů, tam na dně údolí tekla řeka Chrudimka před tím, než zde byla postavena přehrada. Tunel pro silnici ve skále pod hradem byl proražen až při stavbě přehrady.

Na protějším kopci stával také na ostrohu nad Chrudimkou druhý hrad – Oheb. Do dnešních dnů jsou zde poměrně rozsáhlé zříceniny. K zříceninám Ohebu se na rozdíl od Vildštejnu dá bez problémů dostat.

A teď se opatrně zpátky po silnici začneme vracet a můžeme si zkusit v tunelu pořádně zakřičet, abyste si užili pořádnou ozvěnu. Můžeme třeba volat: „Co má rád kašpárek?“ a poslouchat, co vám ozvěna odpoví.

Vracíme se zpátky stejnou trasou a podle počasí a času si můžeme udělat i zastávku na koupání nebo vyjíždku na šlapadlech.

TIP:

Můžete si udělat i procházku k **zřícenině hradu Oheb**, která se tyčí nad vodní přehradou.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PRACOVNÍ LIST

1. Do čeho se vlévají velké řeky?

.....
.....

**2. Stavěli lidé dříve přehrady
nebo rybníky?**

.....
.....

**3. Jak se jmenuje řeka, na které je
postavena Sečská přehrada?**

.....
.....

**4. Jak se jmenují zříceny hradů
u Sečské přehrady?**

.....
.....

**5. Jak dlouho člověk vydrží
bez vody, aby neumřel?**

.....
.....

**5. Čím ubližujeme vodě
a jak ji můžeme chránit?**

.....
.....